

COVID-19

**...ένα νέο
μοντέλο
σχέσεων**

Περιεχόμενα

Τετραμηνιαίο περιοδικό

STIGMA

Ιδιοκτησία – Έκδοση SIGMA A.E

Τηλ.: 26510 83180 – 181,

Fax: 26510 83182

3ο κλμ. Ε.Ο. Ιωαννίνων – Αθηνών,
Ιωάννινα

e-mail: info@sigma-consultants.eu

www.sigma-consultants.eu

Β' τεύχος – Ιούνιος 2020

Επιμέλεια Έκδοσης Περιοδικού:
Επιστημονική Ομάδα SIGMA A.E.
stigma@sigma-consultants.eu

Υπεύθυνοι έκδοσης - σύνταξης:
Σπιτιέρης Ευστράτιος
Λάγκα Γλυκερία

Υπεύθυνη επικοινωνίας:
Σιζίου Ιωάννα

Επιμέλεια κειμένων:
Καλύβα Μαρίνα

Για οποιονδήποτε σχολιασμό, για αποστολή άρθρων - κειμένων προς δημοσίευση και για την άμεση ενημέρωσή σας όσον αφορά τα νέα τεύχη, επικοινωνήστε μαζί μας στο stigma@sigma-consultants.eu

Εκ της Συντάξεως	σελ. 3
«Τα πάντα ρει, μηδέποτε κατά τ' αυτό μένειν »	σελ. 4
Αποφθέγματα	σελ. 6
Υγειονομική Κρίση & «Προσφορά Ζωής»	σελ. 7
Συνέντευξη με τον ψυχίατρο κ. Φώτη Μωρόγιαννη MD PhD	σελ. 8
(Covid) – 19 Ευκαιρίες Αξιοποίησής του προς Όφελος Ανθρώπων και Επιχειρήσεων	σελ. 10
Επιχειρησιακός Στρατηγικός Σχεδιασμός στην Εποχή της Πανδημίας	σελ. 12
Πρόταση Βιβλίου	σελ. 14
Αντί Επιλόγου	σελ. 15

Εκ της συντάξεως

«Covid 19... Ένα Νέο Μοντέλο Σχέσεων»

Στην αυγή του 21^{ου} αιώνα η ανθρωπότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με την πρόκληση μιας πανδημίας. Μια υγειονομική κρίση έρχεται να επιδείξει τις παραλήψεις και τα κενά του συστήματος στην ανθρώπινη κοινωνία. Το οικονομικό σύστημα της ελεύθερης αγοράς διέθετε πάντα μηχανισμούς πρόβλεψης και αντιμετώπισης των απαραίτητων για τη δομή του κρίσεων. Αυτή τη φορά ωστόσο, γινόμαστε μάρτυρες ενός νέου τύπου κρίσης, της υγειονομικής. Δε μιλάμε για κάποια χρηματιστηριακή φούσκα, ούτε για κάποιο πόλεμο. Αυτή τη φορά βρίσκεται σε κρίση το ίδιο το κοινωνικό σύστημα που ρυθμίζει τις σχέσεις των ανθρώπων και συνακόλουθα τις οικονομικές συναλλαγές.

Η υγειονομική βόμβα του COVID-19 έφερε πολλά κρούσματα και φόβο, περιορισμούς στην επικοινωνία και κλείσιμο επιχειρήσεων και δομών. Τους θανάτους και την ψυχολογική καταπίεση ακολούθησε η αναγκαστική μετάλλαξη του οργανωτικού μοντέλου της οικονομίας και της κοινωνικής συναλλαγής.

Δρομολογήθηκαν αλλαγές, οι οποίες προωθούν την αποστασιοποίηση, τα κενά και την ανέπαφη συνδιαλλαγή στην κοινωνία. Στόχος της απομόνωσης η πρόληψη μίας ακόμα κρίσης και ο τερματισμός αυτής. Τα συστήματα αναγκάστηκαν να εκπαιδευτούν και να πειραματιστούν σε σύντομο χρόνο.

Ο άνθρωπος, φύσει κοινωνικό ον, βρίσκεται τώρα απέναντι σε ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο που ξεπερνά την ανάγκη για επιβίωση στη φύση. Οι δεσμοί της νέας κοινωνίας δε στηρίζονται στο φόβο του θανάτου, όπως μέχρι σήμερα. Αντίστροφα, ο ίδιος φόβος αποδομεί τις κοινωνικές αλυσίδες και εγκαθιδρύει το νέο μοντέλο της κοινωνίας της απόστασης.

Δείχνοντας να διαθέτουμε τα εργαλεία και να έχουμε προετοιμαστεί, προχωράμε σε νέα μοντέλα ατομικότητας, αναιρώντας όλα τα υπάρχοντα παραγωγικά μοντέλα της ιστορίας. Με αφορμή την υγεία, το υποκείμενο προσαρμόζεται σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, που θα του επιτρέψουν να εργαστεί και να επιβιώσει. Στο χώρο της πληροφορίας και των υπηρεσιών η τεχνολογία βρίσκεται σε θέση να εξυπηρετήσει το νέο μοντέλο εργασίας, βάζοντας τις αναπτυγμένες χώρες σε ευνοημένη θέση. Η πρόκληση όμως διακρίνεται στον τομέα της παραγωγής και δη των παραλλήλων οικονομιών, οι οποίες ενώ αποτελούν ένα δομικό κομμάτι του συστήματος, δείχνουν να δυσλειτουργούν στις νέες συνθήκες.

Στη νέα αυτή κατάσταση όλα δείχνουν άγνωστα και οι αλλαγές προωθούνται πολύ γρήγορα. Η τεχνολογία φάνηκε προετοιμασμένη να παράσχει τα εργαλεία. Ωστόσο, η ανθρωπότητα μένει να φανεί κατά πόσο θα διατηρήσει και θα αποδεχτεί τις επερχόμενες αλλαγές. Με μεγάλο ενδιαφέρον, λοιπόν, αναμένουμε τη μετάλλαξη του συστήματος που θα δώσει τα μοντέλα της νέας παραγωγής και οργάνωσης της αγοράς, έχοντας πάντα στο νου πως η κρίση που βιώνουμε μάλλον δεν είναι πρόσκαιρη.

*Σας Ευχαριστούμε
Καλή ανάγνωση!*

Λώλης Γ. Ιωάννης,
Σύμβουλος Επιχειρήσεων, Οικονομολόγος, MCs – MBA
Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος της SIGMA A.E

«Τα πάντα ρει, μηδέποτε κατά τ' αυτό μένειν»

Η φράση πρωτοειπώθηκε από τον Ηράκλειτο (535-475 π.Χ.) στην Έφεσο και σημαίνει, «όλα είναι ρευστά και τίποτα δε μένει το ίδιο». Η διαρκής κίνηση και μεταβολή αποτελεί το θεμελιώδες χαρακτηριστικό της πραγματικότητας, το οποίο εξέφρασε ο φιλόσοφος με την εικόνα ενός ποταμού που παραμένει ίδιος, ενώ το νερό που κυλάει μέσα του αλλάζει διαρκώς. Γι' αυτό και κανείς δε μπορεί να μπει στο ίδιο ποτάμι δύο φορές.

Τα πάντα είναι θέμα αντίληψης. Υπάρχει μια ιστορία που εξελίχθηκε πριν από περίπου δέκα χρόνια και αφορούσε κάποιο γεωλόγο, ο οποίος μετά από μια μεγάλη καταστροφή (τυφώνας) που εξελίχθηκε στις ανατολικές ακτές των Η.Π.Α., ρωτήθηκε από δημοσιογράφο κατά τη διάρκεια της εξέλιξης του φαινομένου «τι περιμένετε να δείτε όταν κοπάσει η καταιγίδα;» Αντανακλαστικά στο ερώτημα υποθέτεις (όπως πραγματικά συνέβη και στο δημοσιογράφο) ότι θα ανέφερε μια μεγάλη σειρά από καταστροφές. Αλλά τον εξέπληξε με την απάντησή του. «Περιμένω» είπε ήρεμα «να δω μια νέα ακτή».

Ζούμε στον ίδιο κόσμο με αυτόν τον άνθρωπο, αλλά στις επιχειρήσεις που εργαζόμαστε ως σύμβουλος, η αλλαγή είναι ένας εχθρός τον οποίο τρέμουμε. Αποδεχόμαστε τις αλλαγές αφού προηγουμένως τα έχουμε όλα προετοιμάσει, σχεδιάσει και οργανώσει. Θα λέγαμε ότι αρχικά είναι μια φυσιολογική αντίδραση, διότι σε κανέναν δεν αρέσει ο αρνητικός

αιφνιδισμός. Πόσες φορές όμως δεν έχουμε δεχθεί αυτόν τον αιφνιδισμό; Υπάρχουμε σε μια εποχή μεγάλων και συνταρακτικών αναταραχών, από τις οποίες κάποιες είναι φυσικές και κάποιες άλλες είναι δημιούργημα του ίδιου του ανθρώπου. Όλες αυτές οι αναταραχές κλυδωνίζουν αυτό που για πάνω από έναν αιώνα συντηρούσε τις ηγετικές και διοικητικές – διαχειριστικές νοοτροπίες των επιχειρήσεων και των οργανισμών. Σήμερα τείνουν να γίνουν ουτοπικές οι έννοιες του Προγραμματίζω - Οργανώνω – Διευθύνω – Ελέγχω και Αξιολογώ (Π.Ο.Δ.Ε.Α.). Βιώνοντας την υγειονομική κρίση που προκάλεσε ο Covid – 19 και η οποία σε δεύτερη φάση αρχίζει να εξελίσσεται σε οικονομική κρίση, αναδεικνύεται, όσο ποτέ άλλοτε, η ματαιότητα μιας οργάνωσης, ενός προγραμματισμού και μιας στρατηγικής, ασφαλισμένης πίσω από αυτό που γνωρίζαμε από το παρελθόν (ιστορία) και το χρησιμοποιούμε ως δεδομένο για την πρόβλεψη του μέλλοντος. Με λίγα λόγια, αυτή η γνώση που απέκτησα σήμερα, ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ να έχει ισχύ αύριο.

Το ομολογώ είναι ακραίο... Αυτό που βιώνουμε τα τελευταία είκοσι χρόνια και το πως αντιδρούν οι επιχειρήσεις στις διαφόρων μορφών κρίσεις (ελληνικό χρηματιστήριο και μετοχές «φούσκα», εύκολη πρόσβαση σε δανεισμό, τεχνητή αύξηση τιμών, τοξικά δάνεια, εκτίναξη κρατικού χρέους, μεταναστευτικό, κορωνοϊός...). Οι οργανωσιακές κρίσεις, τα «ξαφνικά ατυχήματα», αυτά που συμβαίνουν

χωρίς εγώ να είμαι έτοιμος, όπως αυτές που προαναφέραμε, είναι τρομερές δυνάμεις, οι οποίες μπορούν να καταστρέψουν την προμελετημένη και διαρκή πρόοδο, για την οποία εργαζόμαστε όλοι σκληρά.

Είναι σχεδόν καθολικό φαινόμενο να μεταχειριζόμαστε κάποια κρίση, όχι ως σημείο καμψής και αποφάσεων που θα επηρεάσουν το dna του οργανισμού, αλλά με έναν μοιρολατρικό τρόπο σκέψης, με συναισθήματα αδράνειας, ΦΟΒΟΥ ή αλλιώς με ένα ΣΟΚ.

Ως αποτέλεσμα, συνήθως αντιδρούμε «ρηχά» και αφού βγούμε (αν βγούμε) από το ρόλο του θύματος, την αντιμετωπίζουμε με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο θα μεταχειριζόμασταν μια χαλασμένη μηχανή. Χρησιμοποιούμε την απλοποίηση, προκειμένου να προβούμε στη διάγνωση του προβλήματος. Περιμένουμε να βρούμε μια μοναδική και φυσικά απλή αιτία των δεινών μας, το χαλασμένο «εξάρτημα», έναν ακατάλληλο συνεργάτη, σύμβουλο, προϊστάμενο, μια ομάδα η οποία δυσλειτουργεί ή είναι ανεπαρκής. Έρευνα έδειξε ότι τα ανώτερα ηγετικά στελέχη των εταιρειών αναφέρουν πως το 75% των έργων αλλαγής δε φέρνει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Πως είναι δυνατόν να περιμένουμε κάτι καλύτερο, εάν δε σταματήσουμε να μεταχειριζόμαστε τις οργανώσεις σαν μηχανές;

Στην οικονομία υποτίθεται ότι ίσχυαν τα χαρακτηριστικά του homo economicus, του απόλυτα ορθολογικού ανθρώπου, ο οποίος επιδιώκει τη μεγιστοποίηση του ατομικού του

οφέλους, στηριζόμενος σε καθαρά οικονομικά κριτήρια. Επειδή όμως, συνεχώς και περισσότερο, αποδεικνύεται πολύ επίκαιρη η Αριστοτελική ρήση «(1) ένα (+) σύν (1) ένα, **ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ να κάνει (2) ΔΥΟ**», αυτός ακριβώς ο ορθολογικός ανθρώπινος τύπος συμπληρώθηκε και εμπλουτίστηκε από τις νεότερες αντιλήψεις της συμπεριφορικής οικονομικής και χρηματοοικονομικής.

Έχει αποδειχθεί, ότι ο άνθρωπος δεν παίρνει πάντα ορθολογικές αποφάσεις, επηρεαζόμενος σε πολλές περιπτώσεις από ψυχολογικούς παράγοντες που τον οδηγούν σε λανθασμένες αποφάσεις, π.χ. ακολουθώντας μια συμπεριφορά αγέλης, υπερεκτίμησης των ικανοτήτων του, αποφυγής της γνωστικής διαφωνίας μεταξύ πεποιθήσεων και των νεότερων πληροφοριών, κ.λ.π.

Όταν, λοιπόν, οι οικονομικές αποφάσεις δε λαμβάνονται πάντα μόνο με λογικά οικονομικά κριτήρια, ενώ παράλληλα υπάρχει πληθώρα απρόβλεπτων παραγόντων που επηρεάζουν τα οικονομικά αποτελέσματα, τι νόημα μπορεί να έχει ένας στρατηγικός σχεδιασμός σε επίπεδο οργανισμών και μεμονωμένων επιχειρήσεων;

Οι οργανισμοί και οι επιχειρήσεις δρουν μέσα στο πλαίσιο μιας αλληλοεπηρεαζόμενης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, με έναν τεράστιο αριθμό εξωοικονομικών παραγόντων και μεταβλητών που τους επηρεάζουν (κλιματική αλλαγή, καταστροφή του περιβάλλοντος, επιδημίες, πολιτική αστάθεια, πόλεμος, εγκληματικότητα, κ.λ.π.) και που οι διοικήσεις των σύγχρονων επιχειρήσεων θα πρέπει να επεξεργάζονται ταχύτατα και να αναλύουν τον τεράστιο όγκο πληροφοριών, οι οποίες αφορούν τόσο το μάκρο, όσο και το μικροπεριβάλλον τους.

Για τους λόγους αυτούς, οφείλει η διοίκηση μιας επιχείρησης να καταστρώσει δυναμικά και ευέλικτα εναλλακτικά σενάρια, εγκαταλείποντας τη λογική των άκαμπτων και ανελαστικών μακροχρόνιων προγραμματισμών, που ελέγχονται μόνο στο τέλος μιας μακράς περιόδου.

Οι επιχειρήσεις στο σύγχρονο ταχύτατα μετεξελισσόμενο περιβάλλον τους, στο οποίο υπάρχει έλλειψη γραμμικότητας και συνεπώς αδυναμία ακριβούς πρόβλεψης των εξελίξεων, πρέπει να αναπροσαρμόζουν συνεχώς τις εσωτερικές τους δομές, τα οργανωτικά τους συστήματα, την κατανομή πόρων και τους τρόπους διοίκησης του ανθρώπινου δυναμι-

κού τους. Πρέπει να θεωρείται τουλάχιστον παρωχημένη, η μηχανιστική αναγωγική σκέψη που οδηγεί σε αναλύσεις, ότι το επιχειρηματικό περιβάλλον (όπως και το φυσικό) αποτελείται από κομμάτια ιεραρχικά τακτοποιημένα, καθένα από τα οποία πρέπει να βελτιωθεί, για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά της επιχείρησης. Η μηχανιστική σκέψη, σήμερα όσο ποτέ άλλοτε, πρέπει να θεωρείται ξεπερασμένη, καθώς οι επιχειρήσεις αποτελούν συστήματα των οποίων τα μέρη αλληλεξαρτώνται.

Στη θέση της θεωρείται καταλληλότερη η συστημική σκέψη, σύμφωνα με την οποία οι διαδικασίες χαρακτηρίζονται από επανάδραση και κάθε στοιχείο ενός συστήματος επανατροφοδοτείται με νέες πληροφορίες, από τον αλληλοεπηρεασμό του από ένα διαρκώς μετεξελισσόμενο περιβάλλον.

Οι ακολουθούμενες διαδικασίες, καθώς και οι δομές οργάνωσης, μπορούν να είναι αποτελεσματικότερες εάν είναι ευέλικτες και στηρίζονται σε κοινά αποδεκτές αλλαγές, οι οποίες αποφασίζονται στο πλαίσιο συστημάτων που έχουν εγκαθιδρύσει τη νοοτροπία της συμμετοχής. Σε ένα συνεχές, χαοτικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον, καμία ιδέα, καμία σκέψη και καμία άποψη κανενός ανθρώπου που αισθάνεται και ανήκει μέσα σε μια επιχείρηση, δε θεωρείται λιγότερο σημαντική για να ακουστεί. Είναι αλήθεια ότι, αυτού του τύπου η διοίκηση έχει το μειονέκτημα της μειωμένης ταχύτητας λήψης αποφάσεων, έχει όμως πολλά περισσότερα πλεονεκτήματα έναντι των αυταρχικών ή και των αυστηρών γραφειοκρατικών συστημάτων, τα οποία ταιριάζουν περισσότερο σε επιχειρήσεις που δε μπορούν να αλλάξουν και δυστυχώς, ότι δεν αλλάζει συνειδητά, θα αισθανθεί ότι αλλάζει ανεξέλεγκτα. Με την ανάπτυξη μιας συμμετοχικής κουλτούρας ενεργοποιείται ο εργαζόμενος και επιτυγχάνεται η πολύπλευρη θέρωση των προβλημάτων, αλλά και μέσω αυτού του τρόπου διοίκησης αξιοποιούνται καλύτερα η φαντασία, η δημιουργικότητα, οι γνώσεις, οι εμπειρίες και οι ικανότητες των ανθρώπων που είναι επιφορτισμένοι με την επίτευξη ορισμένων στόχων. Εφόσον, λοιπόν, οι ακριβείς μακροπρόθεσμες προβλέψεις τόσο στη φύση, όσο και στην πολιτική και στην οικονομία, είναι εξαιρετικά πολύπλοκες, ή και αδύνατες λόγω χαοτικών συνθηκών, η επιτυχία ενός επιχειρηματικού στρατηγικού σχεδιασμού πρέπει να βασίζεται στην ορθολογική αξιοποίηση και στον επιτυχή συνδυασμό πληθώρας

πληροφοριών για τις βραχυχρόνιες εξελίξεις και στη διαμόρφωση εναλλακτικών σχεδίων αξιοποίησης των ευκαιριών και αντιμετώπισης των απειλών, βάσει της πιθανότητας να συμβούν και του αντίστοιχου συνεπαγόμενου κινδύνου.

Η επιτυχία ενός ολιστικού σχεδιασμού που θα περιλαμβάνει όλες τις αναγκαίες αλλαγές σε όλα τα τμήματα ενός συστήματος, εξαρτάται από το λεπτομερή έλεγχο των αποκλίσεων από τους βραχυχρόνιους στόχους και την ένταση κάθε νέου βραχυπρόθεσμου (π.χ. μηνιαίου ή τριμηνιαίου) εναλλακτικού σεναρίου πρόβλεψης των μελλοντικών εξελίξεων, στο πλαίσιο κυλιόμενων και συνεχώς αναπροσαρμοζόμενων μακροπρόθεσμων στόχων και σχεδιασμών.

Όσο πιο γρήγορα καταλάβει μια επιχείρηση, και η διοίκησή της, ότι η έννοια του απόλυτου ελέγχου δεν υφίσταται, ότι η εργαλειοποίηση του ανθρώπου ως μέρος μιας μηχανής παραγωγής είναι μια ουτοπία, τόσο πιο ελπιδοφόρα θα είναι τα μηνύματα για το μέλλον της.

Οι επιχειρήσεις δεν είναι κλειστά, αλλά ανοικτά συστήματα που επηρεάζουν και επηρεάζονται (όχι μόνο από οικονομικούς παράγοντες).

Εφόσον σε επίπεδο αυτογνωσίας, αποδέχονται, λειτουργούν και αναπτύσσονται με αυτή τη νοοτροπία, του «**Τα πάντα ρει, μηδέποτε κατά τ'αυτό μένειν**», μπορούν να ελπίζουν και να πιστεύουν για ένα ουσιαστικό μέλλον.

Αποφθέγματα

**Μπορώ να κάνω πράγματα
που εσύ δεν μπορείς.
Μπορείς να κάνεις αυτά που
δεν μπορώ εγώ.
Μαζί μπορούμε να κάνουμε
υπέροχα πράγματα.**

Μητέρα Τερέζα

Ευφύια είναι
η ικανότητα
να προσαρμόζεσαι
στην αλλαγή.

Στίβεν Χόκινγκ

Δεν θα μπορούμε
να ζήσουμε ειρηνικά,
αν πρώτα δεν βρούμε
την ειρήνη μέσα μας.

Δαλάι Λάμα

Ένας αισιόδοξος βλέπει μια ευκαιρία
σε κάθε καταστροφή. Ένας απαισιόδοξος
βλέπει μια καταστροφή σε κάθε ευκαιρία.

Ουίνστον Τσώρτσιλ

Τα πάντα έχουν ομορφιά,
αλλά δεν την βλέπουν όλοι.

Κομφούκιος

Η Ιθάκη σου έδωσε
το ωραίο ταξίδι.
Χωρίς αυτήν δεν θα 'βγαίνες
στον δρόμο, αλλά δεν έχει να
σου δώσει πια.
Κι αν φτωχική την βρεις,
η Ιθάκη δεν σε γέλασε.
Έτσι σοφός που έγινες με τόση
πείρα, ήδη θα το κατάλαβες
οι Ιθάκες τι σημαίνουν.

Κ.Π. Καβάφης

Όπως το φίδι που δεν μπορεί
να αλλάξει δέρμα πεθαίνει,
έτσι και ο νους που δεν μπορεί να
αλλάξει άποψη αχρηστεύεται.

Friedrich Nietzsche

Υγειονομική κρίση & «Προσφορά ζωής»

Στα τέλη του 2019 εμφανίστηκε στην Κίνα ένας νέος ιός, ο κορονοϊός COVID-19 (Coronavirus disease 2019), ο οποίος μέσα σε λίγους μήνες εξαπλώθηκε σχεδόν σε όλο τον πλανήτη. Από τους ειδικούς και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (Π.Ο.Υ.) χαρακτηρίστηκε ως πανδημία, μιας και μόλυνε πολύ μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού και προκάλεσε χιλιάδες θανάτους. Οδηγηθήκαμε σε μία υγειονομική κρίση, με εμφανείς και μη, οικονομικές, ψυχολογικές και κοινωνικές συνέπειες. Ένα “Lock down”, όπως χαρακτηρίστηκε, με κλείσιμο εκπαιδευτικών μονάδων, επιχειρήσεων, συνόρων αλλά και γενική απαγόρευση της κυκλοφορίας, είναι ορισμένες από τις πρακτικές που ακολουθήθηκαν σε πολλά σημεία του πλανήτη προς αποτροπή της εξάπλωσης του ιού.

Οι αρμόδιες αρχές σε όλον τον κόσμο κλήθηκαν από τη μία πλευρά να ακολουθήσουν τις οδηγίες των ειδικών λοιμωξιολόγων και του Π.Ο.Υ για τη διάσωση της δημόσιας υγείας και από την άλλη να αντιμετωπίσουν τις συνέπειες στην ευρύτερη αγορά και στην κοινωνία. Συνακόλουθα, αναδύθηκε το ζήτημα της ατομικής ευθύνης στην κοινωνία. Ο ατομικός περιορισμός και η καθαριότητα απαιτήθηκαν σαν μέτρα πρόληψης, ενώ το ζήτημα της ατομικής ευθύνης των πολιτών κρίθηκε ως μείζονος σημασίας σε αυτή την περίοδο έκτακτης ανάγκης.

Η υγειονομική κρίση που βιώνουμε, λοιπόν, κατέστησε επιτακτικότερη την ανάγκη για αλληλεγγύη στο εσωτερικό των κοινωνικών δομών, με διάφορες μορφές υποστήριξης, όπως και την ιατρική. Μια τέτοια μορφή αλληλεγγύης και προσφοράς είναι και η δωρεά αίματος, η οποία, λόγω του φόβου της διάδοσης του νέου ιού, παρουσίασε μεγάλη μείωση. Καθημερινά χιλιάδες συνάνθρωποί μας λόγω χρόνιων προβλημάτων υγείας, ή άλλων αιτιών, χρειάζονται αίμα και η

μοναδική πηγή προέλευσής του είναι ο άνθρωπος. Οι ανάγκες αυτές όμως δεν έπαψαν την περίοδο της πανδημίας. Αντίθετα εντάθηκαν. Εκκλήσεις για αίμα γίνονται καθημερινά από νοσοκομεία ολόκληρης της χώρας, στις οποίες ανταποκρίνονται φορείς, επιχειρήσεις και πολίτες της χώρας.

Κάθε χρόνο πραγματοποιούνται αρκετές δράσεις εθελοντικής αιμοδοσίας, σε συνεργασία με Νοσοκομεία όλης της χώρας. Αναφορικά με την Ήπειρο, το προηγούμενο κρίσιμο χρονικό διάστημα οργανώθηκαν τέτοιες εθελοντικές δράσεις σε συνεργασία με τα Νοσοκομεία της Περιοχής. Ενδεικτικά αναφέρουμε πως η Περιφέρεια Ηπείρου, σε συνεργασία με το Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων και το Νοσοκομείο Χατζηκώστα, διοργάνωσε Εθελοντική Αιμοδοσία από τις 20.03.2020 έως και τις 26.03.2020, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο στην κεντρική πλατεία της πόλης. Η πράξη επαναλήφθηκε στις 23 Απριλίου και στις 21 Μαΐου, κατά τις πρωινές ώρες.

Αντίστοιχα, η εταιρεία «SIGMA A.E.», στα πλαίσια της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της κοινωνίας, διοργάνωσε εθελοντική αιμοδοσία στις εγκαταστάσεις της, στις 10 Μαρτίου 2020, σε συνεργασία με το τμήμα αιμοδοσίας του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων. Τα στελέχη, οι φίλοι και συνεργάτες της «SIGMA A.E.» προσέφεραν αίμα για τις ανάγκες του Νοσοκομείου, δημιουργώντας τις βάσεις για μια δράση που ευελπιστεί να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο. Αποτελώντας ένα αναπόσπαστο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας, οργανώνουμε συστήματα προσφοράς για την πρόοδο και την ασφάλειά του. Σε μια περίοδο αλλαγών και ακραίων καταστάσεων η «SIGMA A.E.» διακρίνει την ευθύνη της και συμμετέχει στο δικό της κομμάτι αλληλεγγύης.

Συνέντευξη με τον Ψυχίατρο κύριο Φώτη Μωρογιάννη MD PhD

Στο δεύτερο τεύχος μας φιλοξενούμε τον κύριο Φώτη Μωρογιάννη, ο οποίος είναι Θεράπων Ιατρός Ψυχιατρικών, Νευρο-ψυχιατρικών, Ψυχοσωματικών και Συμπεριφορικών Διαταραχών. Δραστηριοποιείται επί σειρά ετών στον τομέα της Ψυχιατρικής, ως ιδιώτης ιατρός στην πόλη των Ιωαννίνων, με μεγάλη συμμετοχή σε δομές υποστήριξης και συμβουλευτικής.

ΕΡ. Κύριε Μωρογιάννη, θα θέλατε να μας πείτε λίγα λόγια για εσάς και την επαγγελματική σας δραστηριότητα;

ΑΠ. Η επαγγελματική μου δραστηριότητα στα Ιωάννινα ξεκινάει το 1986, με την αποφοίτησή μου από την Ιατρική σχολή. Είμαι γιατρός, ψυχίατρος, διδάκτωρ της Ιατρικής με σπουδές στο ΕΚΠΑ και στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Εργάζομαι συνολικά 35 χρόνια στο χώρο της Ιατρικής και κοντά στα 30 χρόνια στην ψυχιατρική. Έχω εργαστεί στα νοσοκομεία του Νομού Ιωαννίνων, στο κέντρο ψυχικής Υγείας, σε πολλές δομές πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και τα τελευταία χρόνια ασχολούμαι αποκλειστικά στον ιδιωτικό τομέα, με την αντιμετώπιση ψυχιατρικών προβλημάτων. Εξειδικεύομαι στην αντιμετώπιση των ψυχιατρικών διαταραχών, τη συμβουλευτική και την Ψυχοθεραπεία, τόσο ατομικά όσο και σε επίπεδο οικογένειας ή ζευγαριών. Εφαρμόζω προληπτικού τύπου παρεμβάσεις για την αποτροπή κρίσεων, αλλά και συμπεριφορών, όπως η αντιμετώπιση της παραβατικότητας των εφήβων και των νέων. Είμαι εθελοντής σε κοινωνικούς φορείς, όπως η Κιβωτός του κόσμου, βοηθώντας τα παιδιά που έχουν προβλήματα διαγωγής. Είμαι σύμβουλος στο Σύλλογο Πολυτέκνων του Νομού Ιωαννίνων, παρέχοντας ψυχοθεραπεία σε εφήβους και ζευγάρια. Συμμετέχω, ως σύμβουλος, στην εταιρεία «Κίνημα Αδελφών με προβλήματα Ψυχικής Υγείας – ΚΙΝ.Α.Ψ.Υ», όπου δίνουμε συμβουλές για την αντιμετώπιση κρίσεων σε άτομα τα οποία έχουν αδέρφια με ψυχιατρικά προβλήματα. Είμαι μέλος του Συμβουλίου Ψυχιάτρων του Ιδιωτικού Τομέα της Ελληνικής Ψυχιατρικής Εταιρείας. Είμαι σύμβουλος σε φορείς και συλλόγους, δίνω διαλέξεις σε συνέδρια, σε ιδιωτικά σχολεία και φροντιστήρια. Αναφορικά με τον τύπο, έχω μια σταθερή παρουσία τα τελευταία 20 χρόνια, διατηρούσα μάλιστα μια σταθερή στήλη στο περιοδικό ΕΠΙΛΟΓΕΣ με μεγάλη σειρά άρθρων για την πόλη.

ΕΡ. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται για μια επιτυχημένη πορεία στο συγκεκριμένο χώρο;

ΑΠ. Αναμφίβολα πρέπει να νοιάζεσαι τους ανθρώπους, να σέβεται την προσωπικότητα του ατόμου, τον πολιτισμό του και την ιστορία του. Πρέπει να έχεις την ικανότητα να πλησιάζεις τον άνθρωπο, να τον προσεγγίζεις στο σύνολό του. Να διαθέτεις ενσυναίσθηση, ώστε να κατανοείς τον τρόπο που σκέφτεται, αισθάνεται και λειτουργεί. Πρέπει να μπορείς να σταθείς απέναντι του με αποστασιοποίηση, ώστε να μην παρασύρεσαι από το βάρος της προσέγγισης και την ένταση που εισπράττεις. Ο χώρος αυτός έχει πολύ μεγάλες δυσκολίες και τα πράγματα μπορεί να μην είναι και τόσο ευχάριστα, αναφορικά με την ίαση των κλασικών νόσων που

ξέρουμε ότι είναι δύσκολες και δύσκολα θεραπεύονται. Εκεί θα πρέπει ένας ψυχίατρος να έχει αυτό που λέμε αντοχή στη ματαιώση, όταν οι δυνατότητες που έχει ως θεραπευτής να αντιμετωπίσει ένα πρόβλημα δεν είναι αποτελεσματικές, να μάθει να αντέχει, να μην καταρρέει και να συνεχίζει.

ΕΡ. Ως γιατρός έχετε ασχοληθεί με τον κορονοϊό Covid-19 (Coronavirus disease 2019,) σε ερευνητικό επίπεδο ή σε επίπεδο αντιμετώπισης ιατρικών περιστατικών;

ΑΠ. Σε ερευνητικό επίπεδο όχι, γιατί δεν είμαι σε υπηρεσία που ασχολείται με την έρευνα. Εργάζομαι στον ιδιωτικό τομέα οπότε η ενασχόλησή μου είχε δύο πτυχές. Πρώτον, ήμουν ενταγμένος στο Coronavirus Medical Group, ένα δίκτυο γιατρών από όλο τον κόσμο, όπου όλοι οι συμμετέχοντες γράφαμε κάτι από την ειδικότητά μας καθημερινά. Εγώ έγραφα στην ιστοσελίδα μου καθημερινώς και στη σελίδα του Coronavirus Medical Group, ό,τι έβλεπα από τους ανθρώπους, εκτιμήσεις από την πορεία της πανδημίας και δεδομένα από περιστατικά. Η δεύτερη πτυχή ήταν η παρατήρηση των ανθρώπων και η καταγραφή των κλινικών δεδομένων. Αρχικά με δυσκόλιαν, γιατί η εργασία άλλαξε μορφή και πραγματοποιούνταν μέσω υπολογιστή. Συμμετείχα στη γραμμή στήριξης του Π.Ι.Σ. (Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος) για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Σε αυτή τη δεύτερη εμπλοκή μου με την πανδημία, διαπίστωσα, πρώτον, πως υπήρχε μια ύφεση της ψυχοπαθολογίας γενικώς. Δεν είχαμε πολλά νέα κρούσματα και επειγόντα περιστατικά. Δεύτερον, η αύξηση των κρουσμάτων αφορούσε τις φοβικές και τις νευρωτικές εκδηλώσεις ανθρώπων που έχουν υποχονδριακή, φοβική, ψυχαναγκαστική προσωπικότητα. Τρίτον, διαπίστωσα πως σε όσους είχαν χρόνια συμπτώματα, χρειάστηκε να ρυθμιστεί η αγωγή τους ή να γίνουν συμπληρωματικές παρεμβάσεις. Τέταρτον,

διαπιστώθηκε η ανάγκη για αντιμετώπιση των εντάσεων μέσα στο σπίτι εξαιτίας του περιορισμού. Παρουσιάστηκαν πολλά τέτοια περιστατικά και με προβληματίσε. Τα χαρακτηριστικά των συγκρούσεων δεν είχαν την κλασική μορφή, δηλαδή τη βίαιη συμπεριφορά ενός άντρα απέναντι σε μια γυναίκα. Δεν υπήρξε σχεδόν κανένα περιστατικό βίας εις βάρος γυναικών, πλην μιας περίπτωσης λόγω συζυγικής απιστίας. Υπήρξαν πολλές συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών αλλά και των παιδιών με τους γονείς. Παρατήρησα ένα διευρυμένο φαινόμενο βίας.

ΕΡ. Πώς πιστεύετε ότι ο εγκλεισμός, η απομόνωση και η ψυχολογική φόρτιση των ανθρώπων, λόγω του Covid-19, επηρέασε και θα επηρεάσει την επιχειρηματική δραστηριότητα και την αγορά;

ΑΠ. Ο περιορισμός για κάποιους λειτούργησε θετικά, όσον αφορά τη διεύρυνση των ενδιαφερόντων τους με την τεχνολογία, την τηλεργασία, την τηλεκαίδηση, αξιολογώντας νέες δυνατότητες προσαρμογής. Έγιναν εσωτερικές αναδιαμορφώσεις των συμπεριφορών και επαναξιολογήσεις στάσεων, αντιλήψεων, απόψεων κ.λ.π. Η επιχειρηματικότητα αναμφίβολα επηρεάστηκε, υπήρξαν όμως επιχειρήσεις που ευνοήθηκαν όπως τα φαρμακεία, τα σούπερ μάρκετ, τα delivery και τα take away. Προσωπικά, πιστεύω ότι πολύ σύντομα η αγορά θα ανακάμψει, διότι η οικονομία είναι ευέλικτη, όπως και οι επιχειρηματίες. Ίσως προκύψουν νέες ευκαιρίες μέσα από όλη αυτή την ιστορία, που αφορούν στην ανάπτυξη και στην αξιοποίηση ανθρώπων σε τομείς ή επαγγέλματα που δεν το φανταζόμαστε. Η συχνή ενημέρωση και επαφή από την πλευρά της κυβέρνησης, λειτούργησε θετικά. Υπήρχε πληροφόρηση και μεγάλο μέρος της το χρεώθηκαν οι άνθρωποι της κυβέρνησης και οι σοβαροί δημοσιογράφοι. Η υγειονομική κρίση εξελίχθηκε λιγότερο απειλητικά, λόγω της εξοικείωσης με την προηγούμενη κρίση, την οικονομική. Είναι πολύ εντυπωσιακό το πόσο πειθαρχημένη είναι η Ελληνική κοινωνία και πόσο ψύχραιμα αντέδρασε από τη στιγμή μάλιστα που περάσαμε μέσα σε 10 χρόνια, δύο κρίσεις τόσο σοβαρές.

ΕΡ. Ποιες είναι οι προτάσεις σας, όσον αφορά στη διαχείριση της συγκεκριμένης κατάστασης από το κοινωνικό σύνολο;

ΑΠ. Αρχικά, πρέπει να αποδεχτούμε ότι δεν είμαστε παντοδύναμοι, υπάρχει απροσδιοριστία και αβεβαιότητα σε αυτή τη ζωή. Η επιστήμη δέχτηκε μεγάλη κριτική, καθώς δεν προέβλεψε την πανδημία, παρόλο που έχει προχωρήσει τόσο. Κινδυνεύσαμε από έναν ιό, ο οποίος ανεξέλεγκτα πέρασε τα σύνορα. Επίσης, είναι σημαντικό να σταματήσουμε τις ανορθολογικές αντιλήψεις περί δεισιδαιμονιών και συνωμοσιών. Δεν αποδεχόμαστε το ότι δεν υπάρχουν αλήθειες. Είναι μέγα λάθος η ανορθολογικότητα της μετανεωτερικότητας, υπάρχουν απόλυτες αλήθειες, με πρώτη την ανθρώπινη ζωή και ακολούθως την επιστήμη. Στην Ελλάδα πιστεύουμε στην επιστήμη και στην αξία της ζωής και για αυτό πέρασαν πιο εύκολα τα μηνύματα της πρόληψης και της υιοθέτησης των μέτρων. Τέλος, δεν πρέπει να λειτουργούμε ατομικιστικά αλλά σαν κοινωνικό σύνολο. Όλοι μαζί, ως οικογένειες, γείτονες, συνεργάτες ή φίλοι. Η ατομική ευθύνη είναι η βάση της κοινωνικής συνείδησης και συνύπαρξης. Πρέπει να συνυπάρξουμε σε επίπεδο τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό.

ΕΡ. Πιστεύετε ότι θα επηρεαστεί μακροπρόθεσμα η κοινωνία από την εμφάνιση του νέου κορονοϊού και την

υγειονομική κρίση που προκάλεσε; Αν ναι, με ποιόν τρόπο;

ΑΠ. Αναμφίβολα υπάρχει επιρροή στην κοινωνία και στην οικονομική ζωή. Οι κοινωνίες θα παρουσιάσουν εσωστρέφεια, θα αποδυναμωθούν οι διεθνείς συνεργασίες. Τα σύνολα υποχώρησαν υπέρ του κράτους που αποφάσισε για τα μέτρα και ανέλαβε την ευθύνη. Κάθε χώρα πήρε την ευθύνη για τους πολίτες της. Αυτό ήταν μια μικρή απειλή της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης. Υπάρχει συνεννόηση όμως, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για την κοινή διαχείριση των προβλημάτων, για την ανάπτυξη και τη χρηματοδότηση. Το ότι οι άνθρωποι θα γίνουν διαφορετικοί σε επίπεδο προσωπικότητας, όχι δεν είναι πιθανό, γιατί οι άνθρωποι δεν αλλάζουν γρήγορα και εύκολα. Η προσωπικότητα αλλάζει από πράγματα που έχουν συμβεί σε παιδική ηλικία ή από περιστατικά που συνέβησαν μέσα στην οικογένεια. Οι άνθρωποι απλώς θα προσαρμοστούν. Υπάρχει κατεύθυνση σε νέες κοινωνικές συμπεριφορές, εμπνεόμενες από διαφορετικές αρχές στην επικοινωνία, στη συνύπαρξη, στην ενσυναίσθηση και στην άρση των βεβαιότητων.

ΕΡ. Άρα θεωρείτε ότι οι αλλαγές είναι λίγες;

ΑΠ. Δε θεωρώ ότι είναι λίγες, είναι αρκετές και δεν είναι εμπειρογόμενες, γιατί το διάστημα ήταν μικρό. Εκείνο που μας άλλαξε είναι η εμπειρία αυτού του συμβάντος. Ζήσαμε αυτό το γεγονός περιοριστικά, ακόμη και στα πολιτιστικά τελετουργικά της χώρας, χωρίς τον εορτασμό του Πάσχα, της 25η Μαρτίου, χωρίς παρελάσεις, χωρίς την αγκαλιά αγαπημένων προσώπων. Στην καθημερινότητά μας ωστόσο, χαρήκαμε άλλα πράγματα και φτάσαμε, τελικά, σε καλύτερες κλίμακες πρόληψης και προαγωγής της ποιότητας ζωής και υγείας.

ΕΡ. Κλείνοντας, θα θέλατε να κάνετε μία γενική τοποθέτηση επί του θέματος;

ΑΠ. Η περίοδος που ζήσαμε είναι ιστορική, πρωτοφανής και απρόβλεπτη. Είχαμε να ζήσουμε κάτι αντίστοιχο περίπου 100 χρόνια, από το 1918, με την εμφάνιση της Ισπανικής γρίπης, σε πολύ διαφορετικές συνθήκες μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ανθρώπινη ζωή είχε ελάχιστη αξία τότε. Σήμερα ζούμε σε μια άλλη εποχή, όπου κανείς δε μπορούσε να φανταστεί αυτό που έγινε, όμως εντέλει θεωρώ ότι μας έκανε καλό. Μας έβαλε σε μια διαδικασία αναστοχασμού και επαναπροσδιορισμού. Επομένως, πιστεύω ότι σε επίπεδο ανθρωπίνων σχέσεων και κοινωνικής οργάνωσης, αυτή η περίοδος θα έχει θετικά αποτελέσματα, θα φέρει τους ανθρώπους πιο κοντά και θα δημιουργήσει, με ένα νέο τρόπο, δεσμούς εμπιστοσύνης.

Μπάμπας Α. Γεώργιος
Οικονομολόγος MBA

(COVID) - 19 ευκαιρίες αξιοποίησής του προς όφελος ανθρώπων και επιχειρήσεων

«Ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα που με δίδαξε ο πατέρας μου, είναι πώς να μετατρέπω μια αρνητική συνέπεια σε θετική εξέλιξη» *Michael Jordan – The Last Dance*

Μέσα από την πανδημία κλονίστηκε το σύστημα με επιπτώσεις στην υγεία, την οικονομία και την κοινωνική συνοχή. Σύμφωνα με έρευνα του kariera.gr, 7 στους 10 δηλώνουν πως η εργασία τους έχει επηρεαστεί αρκετά έως πολύ από τον COVID-19. Ένας στους δύο έχει σκεφτεί λόγω της κρίσης του κορωνοϊού, να κάνει στροφή σε άλλο επάγγελμα. Η κατάσταση εκτάκτου ανάγκης που τέθηκαν οι κοινωνίες για λόγους υγείας, με προέκταση στις οικονομίες, είναι ιστορική και δημιουργήσε πρωτόγνωρες σκέψεις. Σκέψεις που θα μας συνοδεύουν τα επόμενα χρόνια. Παρακάτω προσπαθούμε να προσεγγίσουμε με θετικό πρόσημο την επίδραση του Covid-19:

1. Εξοικονόμηση χρόνου χρησιμοποιώντας νέους τρόπους επικοινωνίας για επαγγελματικούς σκοπούς. Περιορίστηκαν οι άσκοπες επαφές και μετακινήσεις και υποκαταστάθηκαν από τηλεδιασκέψεις. Έμεινε ως παρακαταθήκη η ευρεία εξοικείωση με εφαρμογές όπως το zoom, viber, skype, facebook κ.α.

2. Στροφή περισσότερων επιχειρήσεων στις πωλήσεις από το διαδίκτυο με αλληλεπίδραση του καταναλωτικού κοινού στις διαδικτυακές συναλλαγές μέσω χρήσης χρεωστικών καρτών και πιο έντονη αξιοποίηση του e-banking. Οι on-line αγορές οδήγησαν, επίσης, στην ανάπτυξη του delivery πέρα από τους παραδοσιακούς κλάδους όπως η εστίαση.

3. Υπηρεσίες του κράτους, που καθίστανται χρονοβόρες απλοποιήθηκαν και εκσυγχρονίστηκαν δείχνοντας το δρόμο που μπορούμε να ακολουθήσουμε. Για παράδειγμα, είδαμε πλέον υπεύθυνες δηλώσεις και εξουσιοδοτήσεις μέσω κωδικών taxisnet και κωδικών e-banking, ηλεκτρονικά πιστοποιητικά πρωτοδικείου κ.α

4. Νέα προγράμματα ενίσχυσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων από το κράτος (επιστρεπτέα προκαταβολή) και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (ΤΕΠΙΧ II, επιδότηση τόκων), τα οποία να μην έπονται της κρίσης και χωρούν βελτιώσεις, όμως αποκτήθηκε πρόσβαση σε ρευστότητα από μεγαλύτερο φάσμα επιχειρήσεων που είχαν αποκλειστεί από την προ δεκαετίας κρίση.

5. Εισήλθαμε έντονα σε διαδικασίες προβληματισμού για τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και τις ανάγκες των εργαζομένων. Πέρα από την οπτική γωνία του καθενός, αναφερόμαστε σε μια διαδρομή που μπορεί να ξεκινάει από τη συνεννόηση εργοδότη και εργαζόμενου και να καταλήγει στη συνεννόηση μισθωτή και εκμισθωτή.

6. Οι πολίτες πήραν, τη δεδομένη χρονική στιγμή, την τύχη του κράτους στα χέρια τους. Σεβάστηκαν το δημόσιο σύστημα υγείας, το οποίο προφανώς στη χώρα μας χρίζει βελτίωσης. Οι ΜΕΘ είναι λίγες, οπότε έγινε αντιληπτό ότι σε περίπτωση έξαρσης του ιού θα ζούσαμε οδυνηρές καταστάσεις. Υπήρξαν στιγμές που αναγνωρίστηκε καθολικά ο σημαντικός ρόλος του ιατρικού προσωπικού.

7. Έσπασε για αρκετές εταιρίες το taboo της εργασίας εξ'αποστάσεως. Η τηλεργασία μπήκε στη ζωή εργαζομένων και επιχειρήσεων και αναμένεται στο μέλλον να διαμορφώσει νέα δεδομένα. Επίσης, παρουσιάστηκε ζήτηση στην αγορά εργασίας για συγκεκριμένες ειδικότητες και για εργαζόμενους με ειδικά χαρακτηριστικά, όπως π.χ. γνώση εφαρμογών τηλεπληροφορικής, επαγγελματικά διπλώματα οδήγησης αυτοκινήτου ή μοτοποδηλάτου, δυνατότητα εργασίας σε μεταφορικές κτλ. Αναγνωρίστηκε ο σημαντικός ρόλος επαγ-

γελμάτων όπως των εργαζομένων σε φαρμακεία, σε φούρνους, σε supermarket, των διανομέων, των εργατών καθαριότητας κ.α.

8. Ευκαιρία για τον ελληνικό τουρισμό μέσω της προβολής της χώρας μας (και αν θέλετε και της Ηπείρου) ως «Safe place from Covid». Ακόμα και στα απόνερα της έξαρσης παρακολουθούμε διακρατικές συμφωνίες για την προάσπιση του τουρισμού, όπου οι ειδικοί δίνουν το πράσινο φως. Ίσως οι θυσίες αποφέρουν άμεσα οφέλη στο συγκεκριμένο κλάδο της ελληνικής οικονομίας, αν αναλογιστούμε ότι ως μεσογειακή χώρα ανταγωνιζόμαστε τουριστικά την Ιταλία, την Ισπανία και την Τουρκία.

9. Εκτιμήσαμε το σημαντικό ρόλο των εκπαιδευτικών. Οι καθηγητές και οι δάσκαλοι μπορούν να έχουν καταλυτική επίδραση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, είτε αφορά μαθήματα, είτε αφορά δραστηριότητες όπως τέχνες και αθλήματα, ενώ έγιναν δοκιμές ώστε να αξιοποιηθεί η τεχνολογία στο σύστημα παιδείας. Για παράδειγμα, ένας άρρωστος μαθητής στο μέλλον θα μπορεί να αναπληρώνει τα κενά του μέσω τηλεπαίδευσης.

10. Ενασχόληση με τον αθλητισμό και γενικότερα στροφή σε μια πιο υγιεινή ζωή ελέω της μετακίνησης 6. Μια συνήθεια που, αν τη διατηρήσουμε μόνιμα, μπορεί να συμβάλει στο “νους υγιής εν σώματι υγιεί”. Το συμπέρασμα είναι πως μπορούμε τουλάχιστον να πράττουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας, για να διατηρούμε τον οργανισμό μας σε καλή φυσική κατάσταση (μιας που έρχονται στιγμές όπου και αυτό παίζει το ρόλο του).

11. Καλλιιεργήθηκε ένα είδος αλληλεγγύης των γενεών. Οι νεότεροι παρότι αντιλήφθηκαν ότι θα έβγαιναν αλώβητοι από τη συγκεκριμένη δοκιμασία, έδειξαν στη συντριπτική τους πλειοψηφία να σέβονται το γεγονός πως ο κορωνοϊός πλήττει τις μεγαλύτερες ηλικίες και όσους αντιμετωπίζουν χρόνια νοσήματα. Συνειδητοποιήσαμε ότι ενωμένοι μπορούμε να πετύχουμε.

12. Ο πλανήτης μας έλαβε μια δόση ανακούφισης, μια περιβαλλοντική “ανάσα”. Μελέτες έδειξαν ότι η Γη έτρεμε λιγότερο, ειδικότερα τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο. Η κατανάλωση ενέργειας μειώθηκε, όπως και η εκπομπή αέριων ρύπων.

13. Ένταξη της καθαριότητας και της υγιεινής στην καθημερινότητά μας σε ένα γενικό πλαίσιο, με αντικειμενικά κριτήρια. Καθιερώθηκαν συνήθειες, που ως ένα σημείο χαρακτηρίζονται με τον όρο ευγένεια και δεν αφορούν μόνο τον κορωνοϊό.

14. Φιλτράρισμα της αξιόπιστης ενημέρωσης, με καταναλωτές υποψιασμένους για τα “fake news”. Τις πρώτες μέρες άδειασαν ράφια από αντισηπτικά, χαρτιά υγείας και ζυμαρικά, γεγονός που αποδείχθηκε πως δεν είχε νόημα. Ίσως είναι παροδικό, όμως το μοντέλο του να παίρνουν το λόγο οι ειδικοί και οι επιστήμονες σε κρίσιμες περιόδους, αποδείχθηκε ότι οδηγεί σε ψύχραιμες αντιδράσεις τους πολίτες. Διεθνώς παρατηρήθηκε ότι το έλλειμμα υπευθυνότητας της ηγεσίας, μπορεί να οδηγήσει σε ανεύθυνη στάση τους πολίτες.

15. Διεθνής συνεννόηση (με τις παραφωνίες πάντα), με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας να χαράζει κεντρική στρατηγική και να επεξεργάζεται τα στατιστικά στοιχεία των εθνικών οργανισμών υγείας. Παρά τον ανταγωνισμό για την εξεύρεση εμβολίου, τα τεστ, τις μάσκες και τα αντισηπτικά, για τους προφανείς λόγους κέρδους, η εντύπωση που δίνεται είναι ότι θα επικρατήσει η λογική.

16. Παρακολουθήσαμε τον Jeff Bezos, στην αρχή της “κορωνο-περιόδου”, να ανακοινώνει αύξηση κερδών για την Amazon, το Netflix να έχει 16 εκατομμύρια καινούριους συνδρομητές, καλλιτέχνες στα social media να πραγματοποιούν live και φτάσαμε σε τοπικές επιχειρήσεις να ενεργοποιούν κανάλια στο Youtube για συνεδρίες,

personal training, yoga, μαθήματα στα παιδιά και αρκετά ακόμη. Σε κάθε περίπτωση, αρκετοί ήταν αυτοί που “ακόνισαν” το μυαλό τους μπροστά στο ενδεχόμενο να αναπτύξουν το πελατολόγιο και τις πωλήσεις τους.

17. Αναδείξαμε τον καλό μας εαυτό επιλέγοντας να λειτουργούμε με μεγαλύτερη ευθύνη και να αποκτούμε περισσότερη γνώση, όπου οι συνθήκες πραγματικά το απαιτούν. Παρά τις αποστάσεις που έπρεπε να τηρούμε, ήρθαμε ουσιαστικά κοντά με τους δικούς μας ανθρώπους. Συνειδητοποιήσαμε επίσης, ότι υπάρχουν μέρη που δε γνωρίζαμε πόσο όμορφα και ανεκμετάλλευτα είναι. Καθώς οι χώροι εστίασης παρέμειναν κλειστοί, ανακαλύψαμε ότι, η φύση δε χρειάζεται την παρέμβαση του ανθρώπου για να γίνει χώρος ψυχαγωγίας.

18. Καταπονημένοι οργανισμοί έκαναν ένα break και είναι έτοιμοι για restart. Ιδιαίτερα για όσους αντιμετώπισαν το ζήτημα με ψυχραιμία, ήταν μια περίοδος από-στρεσαρίσματος. Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν για παράδειγμα οι αυτοαπασχολούμενοι, οι εργαζόμενοι σε εμπορικά καταστήματα και οι επισιτιστικοί υπάλληλοι. Επιτέλους βρέθηκε για κάποιους, ο ελεύθερος χρόνος να κάνουν πράγματα που δεν προλάβαιναν στην προ-κορωνοϊού εποχή.

19. Το σημαντικότερο όμως είναι η ιεράρχηση και η αξιολόγηση των σημαντικών πραγμάτων στη ζωή. Η εκτίμηση μιας χειραψίας, ενός φιλιού, ενός χαμόγελου και κάθε άμεσης επαφής. Η εκτίμηση της ελευθερίας και γενικότερα κάποιων αυτονόπτων εννοιών που έπρεπε να στερηθούμε για να συνειδητοποιήσουμε την αξία τους.

Πολλά θα μπορούσαμε να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε ακόμη. Στο πέρασμα του Covid-19 από τις ζωές μας δοκιμάστηκαν σχέσεις και δημιουργήθηκαν οριακές καταστάσεις. Κατανοήσαμε καινούριους κανόνες και μάθαμε να προστατεύουμε ο ένας τον άλλο. Το σίγουρο είναι πως από αυτό το πέρασμα βγαίνουμε σοφότεροι...

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Οι επιχειρήσεις πολλές φορές αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω αλλαγής των συνθηκών της αγοράς. Για πρώτη φορά όμως αντιμετωπίζουν συνολική παύση της λειτουργίας τους. Στο αποτέλεσμα αυτό οδήγησε η απαγόρευση λειτουργίας πολλών επιχειρήσεων κείριων τομέων της αγοράς, για τους γνωστούς σε όλους λόγους πρόληψης της διάχυσης του κορωνοϊού στην κοινότητα και της κατακόρυφης αύξησης των θυμάτων του άγνωστου μέχρι τότε ιού. Ακολούθησε περιορισμός των ανθρώπων κατ' οίκον και συνεπώς σχεδόν εκμηδένιση της ικανότητας κατανάλωσης προϊόντων.

Η ανάγκη αυτή έγινε κατανοητή από το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού και από τις επιχειρήσεις, που αποδέχθηκαν τα σχετικά προληπτικά μέτρα. Οι επιχειρήσεις, από τη στιγμή εκείνη, άρχισαν την αναζήτηση τρόπων εξισορρόπησης της κατάστασης που επέφερε ανατροπή των μέχρι τότε δεδομένων. Οι απαντήσεις απαιτούν ανάλυση δεδομένων με περίσκεψη, αναζήτηση λύσεων πέραν των συνηθισμένων, ανασχεδιασμό των πλάνων και αναδιοργάνωση της δράσης της επιχείρησης, ώστε να προσαρμοσθεί στις νέες συνθήκες της αγοράς.

Η προσπάθεια πλέον που συντελείται αφορά στην αναζήτηση διεξόδων για την επίλυση προβλημάτων που προέκυψαν από την υγειονομική, ανθρωπιστική και οικονομική κρίση. Παράλληλα δε, κρίνεται σημαντική η υποβοήθηση κάθε τμήματος της επιχειρησιακής δομής με τις αναδιαρθρώσεις που απαιτούνται, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες ανάγκες ενός ρευστού πλέον περιβάλλοντος για πολλές επιχειρήσεις.

Εντός του πλαισίου των μεγάλων αλλαγών που στην πραγματικότητα δημιουργούν μια χαοτική κατάσταση, οι επιχειρήσεις καλούνται να αντιμετωπίσουν πλειάδα προβλημάτων που τις περισσότερες φορές τις βρίσκουν απροετοίμαστες. Ερωτήματα όπως, με ποιόν τρόπο θα γίνει η επανεκκίνηση της αγοράς, πώς οι εταιρείες θα ανταπεξέλθουν στο δύσκολο αυτό περιβάλλον των αλληπάλληλων κρίσεων, ποιές επιχειρησιακές δομές θα πρέπει πλέον οι επιχειρήσεις να αναπτύξουν αλλά και να αναδιαμορφώσουν, πώς αλλάζει το εργασιακό περιβάλλον εντός των επιχειρήσεων, πόσο επηρεάζονται πλέον οι επιχειρήσεις από τα νέα μοντέλα εργασίας και πώς θα καθοδηγήσουν τους υπαλλήλους τους σε αυτά, πώς οι βίαιες αυτές αλλαγές επηρεάζουν τις επιχειρησιακές λειτουργίες όπως τις Πωλήσεις και το Marketing, και άλλα πολλά, τα οποία μέχρι στιγμής μπορεί να μην διαφαίνονται ακόμα, όμως αποτελούν πλέον την κορωνίδα των προβλημάτων τους.

Μέσα από το παρόν κείμενο, θα προσπαθήσουμε να καταγράψουμε τις αλλαγές που αναδύονται, με σκοπό την ενδυνάμωση ειδικότερα **3 βασικών πυλώνων επιχειρησιακού στρατηγικού σχεδιασμού**, με τους οποίους οι επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αναπτυχθούν

δυναμικά στη νέα αυτή πραγματικότητα.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε, πως, η στρατηγική μιας επιχείρησης περιλαμβάνει αρχικά τον προσδιορισμό του οράματός της, τον καθορισμό της αποστολής της, την επιλογή των κύριων στόχων της, τον προγραμματισμό των απαραίτητων έργων για την επιτυχή εφαρμογή της στρατηγικής, το σχεδιασμό για την υλοποίηση των έργων και τον τρόπο διαχείρισης των έργων αυτών. Παράλληλα, ο σωστός Επιχειρησιακός Σχεδιασμός αντιμετωπίζει αλλαγές στο επιχειρησιακό περιβάλλον, διασφαλίζει από κινδύνους την επιχείρηση, μεγιστοποιεί την απόδοση κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί, εμπνέει στελέχη και προσωπικό, συμβάλλει στην αντιμετώπιση εσωτερικών προβλημάτων, οδηγεί στην πρωτοπορία στην αγορά και εξασφαλίζει συμμετοχή στις εξελίξεις γενικότερα.

Αναλύοντας αρχικά τον **1^ο Πυλώνα** Επιχειρησιακής Στρατηγικής, οδηγούμαστε στην αναγκαιότητα πλέον δημιουργίας **Ηγετικών Ομάδων**, με διευρυμένους και καθοριστικούς ρόλους και με στόχο τη χάραξη, το σχεδιασμό και την ανάπτυξη της Εταιρικής Στρατηγικής. Χρειάζεται να αναλάβουν δράση, με σκοπό να κινητοποιήσουν και να καθοδηγήσουν προς τη σωστή κατεύθυνση, το σύνολο του επιχειρησιακού ιστού. Να ενεργοποιήσουν και να προβάλλουν τις αξίες της εταιρείας σε όλους τους εργαζόμενους και κατ' επέκταση στην ίδια την κοινωνία. Η σημαντικότητα της επιχειρησιακής αυτής δομής έγκειται στο γεγονός, πως, πριν την πανδημία, η συνθήκη των επιχειρήσεων ήταν η αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων καταστάσεων και όχι ο σχεδιασμός της πορείας τους σε βάθος χρόνου.

Με κύριο ρόλο την αναζήτηση νέων ευκαιριών, οι ηγετικές ομάδες αποκτούν πλέον ρόλους αναζήτησης και αξιολόγησης πιθανών νέων απειλών, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις δεν είναι εύκολα ορατές. Καλούνται να εντοπίσουν και να διαγνώσουν άγνωστους κινδύνους που караδοκούν και διαφέρουν στη διαμόρφωσή τους των συνηθισμένων και αφού τους αξιολογήσουν, να έχουν έτοιμο ένα σχέδιο αντιμετώπισης υποθετικών (αλλά όχι αδύνατο να συμβούν) καταστάσεων. Πιο αναλυτικά,

οι νέοι διευρυμένοι ρόλοι των ηγετικών ομάδων περιλαμβάνουν την ανάπτυξη πλάνων δράσης έκτακτων αναγκών, τον υπολογισμό των οικονομικών αποδόσεων και επιπτώσεων για κάθε διαθέσιμη

επιλογή της επιχείρησης, την κατανόηση και διαχείριση των κινδύνων (προβλέψιμων και άλλων) για τη διασφάλιση της λειτουργικής συνέχειας, αλλά και του κόστους κάθε επιλογής, λαμβάνοντας υπόψη σχετικά σχέδια έκτακτης ανάγκης και εναλλακτικά σενάρια. Χαρακτηριστικό δείγμα των ανωτέρω είναι πως, η πλειοψηφία των στελεχών (72%) σκοπεύουν να προβούν σε τακτικότερες αναθεωρήσεις στρατηγικών και χαρτοφυλακίων.

Συνεχίζοντας, στον **2^ο Πυλώνα** Επιχειρησιακής Στρατηγικής συναντάμε τη **Διαχείριση του Ανθρώπινου Δυναμικού** των επιχειρήσεων και την αναγκαιότητα πλέον μέριμνας των **συνθηκών εργασίας**. Εντοπίζεται στην εποχή της Πανδημίας, η ανάγκη ανακατανομής των ανθρώπινων πόρων, με στόχο τη διατήρηση της ικανότητας λειτουργίας της επιχείρησης, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τις αλλαγές στον τρόπο εργασίας, ενισχύοντας την **ηλεκτρονική** και σχεδιάζοντας τις μεθόδους που αυτή δύναται να προγραμματίσει (ποιες θέσεις είναι αυτές και με ποιόν τρόπο θα εργάζονται). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, το 71% των επιχειρήσεων απαντούν πως άνω του 50% των εργαζομένων τους εργάζονται εξ'αποστάσεως, ή έχουν τη δυνατότητα τηλεργασίας.

Επιπλέον, είναι αναγκαία και η μέριμνα για τη **σωματική και ψυχική υγεία** των εργαζομένων. Για να το επιτύχουν αυτό, οι εταιρείες μπορούν να αναπτύξουν έναν αριθμό κατευθυντήριων γραμμών, που συμπεριλαμβάνουν βελτιωμένα, ή και καινοτόμα, μέτρα υγιεινής, παροχή πρόσθετων μέσων ατομικής και συλλογικής προστασίας και ανασχεδίαση της εργασιακής τοπογραφίας για την τήρηση της ασφαλούς φυσικής απόστασης. Σε ότι αφορά την προστασία της ψυχικής υγείας των εργαζομένων, συνιστά υψηλή προτεραιότητα η πρόβλεψη για παροχή συμβουλευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών σε εργαζόμενους που το χρειάζονται μετά από παρατεταμένο διάστημα καραντίνας.

Η ενδυνάμωση της εσωτερικής επικοινωνίας, η προβολή θετικών μηνυμάτων, η αμφίδρομη επικοινωνία, με τα στελέχη ή και τη διοίκηση να απαντά σε όλες τις ερωτήσεις και να συμμετέχει σε ανοικτό διάλογο με τους εργαζόμενους, είναι σημεία ζωτικής σημασίας για την εταιρεία και τους εργαζόμενους και συμβάλλουν στη διατήρηση και την ανύψωση του ηθικού και της διάθεσης των εργαζομένων.

Ένα επιπλέον εργαλείο που οι επιχειρήσεις μπορούν να χρησιμοποιήσουν είναι η ανακατανομή ρόλων και αρμοδιοτήτων των εργαζομένων. Για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση στην ανάπτυξη νέων Δεξιοτήτων και Αρετών, όπως η ακεραιότητα, το ήθος, η εμπιστοσύνη, η συνεργασία, η ανθεκτικότητα, η προσαρμοστικότητα, η ισορροπία, η ψυχραιμία και η ενσυναί-

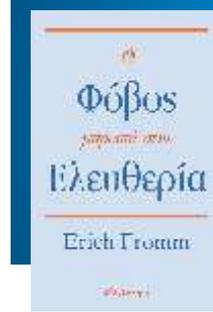
σθηση. Σημαντικό εύρημα αποτελεί το γεγονός, ότι, το 64% των επιχειρήσεων δεν έχει ακόμη σχέδιο μετακίνησης εργαζομένων, βάσει των ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους, σε άλλους τομείς της επιχείρησης, ώστε να καλυφθούν οι επιχειρησιακές ανάγκες καταδεικνύοντας ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν αρκετό δρόμο μέχρι την επίτευξη επιχειρησιακής ετοιμότητας.

Στον **3^ο Πυλώνα** συναντάμε την ανάγκη για **Ψηφιακό Μετασχηματισμό** (Digital Transformation) των επιχειρήσεων, αντιλαμβανόμενοι πλέον πως η ψηφιακή τεχνολογία διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο στη νέα πραγματικότητα, παρέχοντας τις απαραίτητες λύσεις στο σύγχρονο «Επιχειρείν». Οι περισσότερες εκ των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, δε διέθεταν άμεσο πλάνο επιχειρησιακής συνέχειας (Business Continuity Plan) που περιελάμβανε την πληροφοριακή και τηλεπικοινωνιακή υποδομή. Αποτέλεσμα αυτού, η μείωση της παραγωγικότητάς τους, λόγω αδυναμίας εφαρμογής της αποτελεσματικής τηλεργασίας των υπαλλήλων μέσω απομακρυσμένης πρόσβασης και του συντονισμού των εργασιών τους. Αναμένεται, λοιπόν, σημαντική αύξηση στη χρήση αυτοματοποιημένων μεθόδων και τεχνητής νοημοσύνης στους χώρους εργασίας, όπως η τηλεργασία, οι συσκέψεις εξ'αποστάσεως (ηλεκτρονικές συσκέψεις), το ηλεκτρονικό εμπόριο (E-commerce), τα συστήματα διαχείρισης πόρων (ERP), οι ηλεκτρονικές πωλήσεις, οι ηλεκτρονικές πληρωμές, τα θέματα της κυβερνοασφάλειας (Cybersecurity), καθώς και θέματα που αφορούν την προστασία των δεδομένων (Data Protection & Privacy). Σημειώνεται πως κατά προτεραιότητα το 43% των επιχειρήσεων θα προβούν σε αλλαγές στις επενδύσεις τους στην ψηφιακή τεχνολογία. Εν κατακλείδι, ο σχεδιασμός σε μια επιχείρηση εκτείνεται οριζόντια και κάθετα, περιλαμβάνοντας λεπτομερείς αναλύσεις και οριστικοποίηση λύσεων προς εφαρμογή. Ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι η βάση πάνω στην οποία θα οικοδομηθεί η επιχειρησιακή δομή και θα σχεδιασθεί η παρέμβαση στην αγορά, η οποία στην ανάλυση και στη σύνθεσή της απαιτεί μελέτη με χρήση σύγχρονων εργαλείων, ειδικά τώρα και στο εξής, όπου οι επιχειρήσεις βιώνουν βίαιες και δομικές αλλαγές στο εξωτερικό αλλά και εσωτερικό τους περιβάλλον. Απαιτεί επίσης, συνεχή πληροφόρηση, επανεξέταση, επανεκτίμηση και αναπροσαρμογή της δράσης, όπου χρειάζεται, με αποφασιστικότητα βασισμένη πάντοτε στο όραμα και τους στόχους της επιχείρησης.

«Ο ΦΟΒΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

Πρόταση Βιβλίου

Συγγραφέας: Erich Fromm
2^η Έκδοση: Μάρτιος 2017
Σελίδες: 368
Εκδότης: ΔΙΟΠΤΡΑ

Οι σύγχρονοι άνθρωποι θέλουν πραγματικά την ελευθερία ή μήπως νιώθουν φόβο μπροστά της;

«Ο φόβος μπροστά στην ελευθερία» του Erich Fromm παραμένει διαχρονικά ένα επίκαιρο και προφητικό βιβλίο για όσα συμβαίνουν σήμερα, αλλά και για όσα πιθανόν θα ακολουθήσουν, καθώς η ελευθερία περιορίζεται όλο και περισσότερο από την ένταση του οικονομικού, κοινωνικού, πολιτικού και θρησκευτικού ολοκληρωτισμού.

Στο εμβληματικό αυτό έργο, ο Fromm εξηγεί αρχικά πως οι επαναστατικές αλλαγές στην οικονομική και κοινωνική οργάνωση, η υπέρμετρη δύναμη του κεφαλαίου και η οικονομική κρίση μεγάλωνουν τα αισθήματα αβεβαιότητας, μοναξιάς και ασημαντότητας του σύγχρονου ανθρώπου, ενώ η απειλή πολέμου ισχυροποιεί το φόβο. Στη συνέχεια εστιάζει στους μηχανισμούς άμυνας του ατόμου, που είναι ταυτόχρονα και οι μηχανισμοί διαφυγής του από την ελευθερία: ο ολοκληρωτισμός, η ροπή προς την καταστροφή και ο κομφορμισμός.

Και αν για τον ανυποψίαστο πολίτη ο κομφορμισμός είναι ακίνδυνος, για το Fromm έχει τεράστια σημασία: στα πλαίσια αυτής της «λύσης», στην οποία προσφεύγει η πλειονότητα των μελών της κοινωνίας, ο άνθρωπος παύει να είναι ο εαυτός του και υιοθετεί απολύτως τον τύπο της προσωπικότητας που του επιβάλλουν τα πολιτιστικά πρότυπα, η κοινή γνώμη, η κοινή λογική. Έτσι, οι συνειδητοί φόβοι της μοναξιάς και της αβεβαιότητας αντιμετωπίζονται με την ένταξη στο όλον. Όμως, με αυτόν τον τρόπο, το άτομο πληρώνει το τίμημα για την απομάκρυνσή του από την αληθινή, θετική ελευθερία, η οποία συνίσταται στην αυθόρμητη δραστηριότητα. (Από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου).

Το βιβλίο αυτό είναι ουσιαστικά μια ανάλυση του φαινομένου του ανθρώπινου άγχους και αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης μελέτης, πάνω στο πόσο ο σύγχρονος άνθρωπος επηρεάζεται και επηρεάζεται από κοινωνικούς και ψυχολογικούς παράγοντες. Βασική μονάδα του κοινωνικού γίνεσθαι είναι το άτομο. Αυτό που κρύβει στην ψυχή και στο μυαλό του, καθώς και ποιες είναι οι δυνάμεις που κινούν το κοινωνικό, ψυχολογικό και, κατ' επέκταση, το πολιτισμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει και διαμορφώνεται.

Μετά από τόσους αιώνες αγώνων και ενώ ο άνθρωπος έχει πετύχει να δημιουργήσει πλήθος υλικών αγαθών και να ζει σε δημοκρατικές κοινωνίες, όπως ονειρευόταν, εξακολουθεί να υποφέρει από άγχος και ανασφάλεια, παραδίδοντας την ελευθερία του σε κάθε λογής δικτάτορες και μετατρέποντας τον εαυτό του σε ένα ακόμη ασημαντό γρανάτζι μηχανής. Είναι πια καλοντυμένος και δεν του λείπουν τα υλικά αγαθά, είναι όμως τελικά ένας «ελεύθερος άνθρωπος» ή απλώς ένα «αυτόματο»;

Μήπως αυτό το δέος που προκαλεί η ελευθερία είναι η αιτία που γνωρίζουν τέτοια επιτυχία στον 20^ο αιώνα οι ολοκληρωτικές τάσεις αυτής, ή της άλλης μορφής; Την αρρώστια αυτή του καιρού μας, που εκφράζεται με τη δουλική υποταγή στην εξουσία εξετάζει στο εξαιρετό αυτό έργο ο Fromm, εφαρμόζοντας την ψυχαναλυτική μέθοδο. Η άνοδος της Δημοκρατίας, μολονότι απελευθέρωσε τον άνθρωπο, δημιούργησε παράλληλα μια κοινωνία όπου ο άνθρωπος αισθάνεται απομονωμένος από τους συνανθρώπους του, όπου οι σχέσεις έχουν χάσει τον προσωπικό τους χαρακτήρα και όπου η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια έχουν υποκαταστήσει τους παλαιότερους κοινωνικούς δεσμούς. Κατά την άποψη του Fromm, είναι αυτή η αίσθηση της μοναξιάς, η οποία ωθεί τους ανθρώπους να υποτάσσονται σ' έναν πανίσχυρο οργανισμό ή στο κράτος.

Κλασικό βιβλίο του μεγάλου διανοητή Erich Fromm, που αποδεικνύεται πιο επίκαιρο από ποτέ. Διεγείρει τον προβληματισμό, οξύνει την κριτική σκέψη του αναγνώστη και διευρύνει τις γνώσεις του. Σίγουρα αξίζει να διαβαστεί!

Ο Erich Fromm είναι Γερμανός φιλόσοφος και ψυχαναλυτής (1900 – 1980). Σπούδασε κοινωνιολογία και ψυχολογία στα πανεπιστήμια της Χαϊδελβέργης, της Φρανκφούρτης και του Μονάχου. Έχει προσπαθήσει με το έργο του να συμφιλιώσει τον Φρόιντ με τον Μαρξ, να συνδυάσει δηλαδή την ψυχανάλυση με τον κομμουνιστικό μαρξισμό. Μετανάστευσε το 1934 από τη Γερμανία στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου δίδαξε στα Πανεπιστήμια Κολορέγια, Γέιλ και στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Έγραψε πολλά βιβλία, ανάμεσα στα οποία: Ο Φόβος Μπροστά στην Ελευθερία, Ο Άνθρωπος για τον Εαυτό του, Η Καρδιά του Ανθρώπου, Η Ανατομία της Ανθρώπινης Καταστροφικότητας, Να Έχεις ή να Είσαι; Για την Αγάπη της Ζωής και Η Τέχνη της Αγάπης.

» Αντί Επιλόγου

Το φαινόμενο της **παγκοσμιοποιημένης αγοράς** τις τελευταίες δεκαετίες λειτούργησε υποστηρικτικά στην δομή της οικονομίας. Αναπτύχθηκαν οι συναλλαγές των κρατών ανά την υφήλιο και οι λαοί μοιράστηκαν κέρδη, αλλαγές και κρίσεις.

Μία ακόμη κρίση ήρθε να τονίσει το εννοούμενο, ή όλοι μαζί ζούμε ή όλοι μαζί χανόμαστε. Όπως και σ' έναν πόλεμο, δεν υπάρχει νικητής. Μόνη χαμένη η ανθρωπότητα.

Ο υγειονομικός χαρακτήρας της κρίσης επιτείνει την ανάγκη για ενότητα και εκτίμηση της ανθρώπινης ζωής. Ένας ιός δεν κρίνει συμφέροντα και σίγουρα ξεπερνά τα

σύνορα. Αυτό είναι το μάθημά μας. Τα ανθρώπινα οικοδομήματα δεν αποτελούν παρά ένα μικρό σταθμό στη ροή του φυσικού κόσμου. Εμείς, ένα μικρό κομμάτι της ιστορίας, οφείλουμε να προχωρούμε μπροστά με ταπεινοφροσύνη και πίστη.

Μαθαίνουμε απ' τα λάθη μας και προχωρούμε στην προσαρμογή που θα μας χαρίσει την επιβίωση.

Το μόνο εφόδιο μας είναι η ικανότητα να ανταποκριθούμε στην αλλαγή και με αισιοδοξία να την αποδεχτούμε για ένα κοινό λαμπρό μέλλον.

Το ερώτημα είναι ένα: «Πλανητικός εγκλεισμός ή πλανητική ελευθερία;»

CORONA VIRUS

Αναπτύσσουμε Στρατηγικές
Στηρίζουμε Οράματα!

3ο χλμ. Ε.Ο. Ιωαννίνων - Αθηνών,
452 21 Ιωάννινα

info@sigma-consultants.eu

26510 83180, 83181
26510 83182

www.sigma-consultants.eu